

Hesaplar

3

Bu ünite de mali tabloların (bilanço ve gelir tablosu) hazırlanması için araç olarak kullanılan ve söz konusu tabloların bilgi kaynağı olan hesabı tanımak ve muhasebenin kaydetme, sınıflandırma ve özetleme işlemlerini anlayabilmek için hesabın ne olduğu, neden gerekli olduğu, muhasebe tekniği açısından işleyişi, türleri ve nasıl bir düzen içinde ele alınacağı açıklanacaktır.

Bu ünitenin anlaşılabilirliği için bilanço eşitliğinin ne olduğunu, aktif ve pasif kavramlarının neyi ifade ettiğini ikinci üniteden tekrar gözden geçirin ve bu ünite de verilen hesaplara ilişkin terimlerin üzerinde özenle durunuz ve örnekleri mutlaka yazarak yapınız.

Amaçlarımız

Bu üniteyi okuduktan sonra;

1. Mali tabloların bilgi kaynağı olan hesap nedir, neden gereklidir?
2. Hesapların işleyişi neye göre ve nasıl olmaktadır?
3. Bilanço ile hesaplar arasında nasıl bir ilişki vardır?
4. Faaliyetlerden kaynaklanan sermayedeki değişmelerin neden gelir ve gider hesaplarında izlenmesi gerekir?
5. Muhasebenin doğru, açık, anlaşılabilir bilgi üretebilmesi için hesapların sınıflandırılmalarının ve türlerinin tanımlanmasının önemi var mıdır?
6. Hesapların belirli bir düzen içinde olmalarının gereği var mıdır?
7. Ülkemizde işletmelerin uymak zorunda oldukları bir hesap planı var mı? konularında gerekli bilgi ve becerilere sahip olabilirsiniz.

HESAP NEDİR VE NEDEN GEREKLİDİR?

Mali tabloların bilgi kaynağı olan hesap nedir, neden gereklidir?

DÜŞÜNELİM

Karar vericilere iletilen, analiz ve yorum ile faydalı, kolay kullanılabilir hale getirilmiş olan bilgilerin kaynağının bir dönem içindeki mali işlemlerin sonuçlarını özetleyen mali tablolar olduğunu biliyorsunuz. Acaba bu mali tablolara nasıl ulaşılabilir?

Önceki üniteden öğrendiklerinizi hatırlayın. İşletmenin nasıl yönetildiğinin bir göstergesi olan mali tablolar, bir dönem içindeki mali nitelikli olayların işletmenin mali durumunda yarattığı değişmelere göre yeni durumun ifadesi olmaktadır. Karar verecek olanlara sunulacak olan bilgiler, bu mali tablolarda özetlenen bilgilerin analizi ve yorumu ile elde edilir.

O halde burada önemli olan husus bu özetlenmiş bilgilere, diğer bir deyişle mali tablolara ulaşmada bilgi kaynağının ne olacağına saptanmasıdır.

Her bir mali nitelikli işlemin, varlıkları ve kaynakları oluşturan ve birbirinden farklı olan her bir unsurunda (her bir bilanço unsurunda) ya da faaliyet sonucunu oluşturan unsurlarda (gelir tablosu unsurlarında) yarattığı değişmeden sonra mali durumun ve faaliyet sonucunun ne olduğunun araştırılmayacağını, diğer bir ifade ile her bir değişimin sonunda yeniden düzenlenecek bilanço ve gelir tablosu üzerinde izlenemeyeceğini daha önceden öğrendik. Bu nedenle mali nitelikli işlemlerin varlıklar ile kaynakları ve faaliyet sonucunu oluşturan her bir unsurda meydana getirdiği artış veya azalış yönündeki değişimleri özelliklerine ve konularına göre ayırmak ve dönem boyunca bu değişimleri ayrı ayrı biriktirerek izlemek gereği ortaya çıkar. Bu da, mali nitelikli işlemlerin varlıklar ile kaynaklarda meydana getirdikleri değişmelerin, varlıkların ve kaynakların her bir unsuru ve faaliyet sonucunu oluşturan unsurların her birinin ayrı ayrı baz alınarak izlenmesini gerektirir. Bu konuda kullanılacak araç **HESAP**'tır.

Mali nitelikli olayların her bir bilanço unsurunda (varlıklar, sermaye ve borçlar çeşidinde) ve faaliyet sonucunu oluşturan her bir unsurda yarattığı değişmelerin izlenmesine yarayan çizelgeye hesap denir.

HESAP, mali nitelikli işlemlerin varlıklar ile kaynaklarda meydana getirdikleri değişimleri, ayrı ayrı izlemekte kullanılır.

DÜŞÜNELİM

Herhangi bir bilanço unsurunu etkileyen mali nitelikli işlemler söz konusu unsur üzerinde ne yönde değişimler yaratabilir?

- Mali nitelikli olayların bilanço unsurlarına etkisi iki yönde olur: İşlem,
- unsorda artış yaratır,
- veya
- unsorda azalış yaratır.

SIRA SİZDE

Bu değişmelerin izleneceği ve adına hesap dediğimiz çizelgede kayıt nasıl olabilir?

Her işlemin meydana getirdiği değişimleri, mevcut durumu etkileyerek izlemek bir yoldur. Örneğin, kasada 10.000 lira varken 3.000 liranın ödenmesi sonucu bir çıkarma işlemi ile 7.000 lira kasa mevcudu olduğu gösterilebilir. İzleyen bir işlemle kasaya 2.000 lira girerse bir toplama işlemi ile kasa mevcudunun 9.000 lira olduğu bulunabilir.

Ancak bu durumda o unsurunda dönem boyunca ne büyüklükte artış olmuş, ne büyüklükte azalış olmuş, sorularına cevap bulunamaz. Oysa muhasebenin ikinci işlevinde görülen analiz ve yorum işlevleri için bu bilgiler önemlidir. Örneğin maldaki artışı gösteren büyüklük sadece çokluk gösteren bir bilgi değil, aynı zamanda bir dönemlik mal alış hacmini ifade eden bir bilgi olabilir. Ayrıca her işlem sonucu yapılacak toplama ya da çıkartma işlemlerinde hata yapma olasılığı da yüksektir.

Bu nedenle bugün benimsenen geleneksel şekil, aşağıda görüldüğü gibi artış ve azalışları hesap dediğimiz çizelgenin karşılıklı iki tarafında izlemeyi temel alır.

+ veya (-)		HESABI		- veya (+)	
Tarih	Açıklama	Tutar	Tarih	Açıklama	Tutar

Yukarıdaki şekil, bir defterin iki sayfasını içine alan ve bir sayfası (tarafı) artışların, diğer sayfası (tarafı) azalışların kaydı için kullanılan bir çizelge durumundadır. Muhasebe öğretiminde zamandan ve yerden tasarruf amacıyla ve de kolaylık sağlamak için hesaplar aşağıdaki gibi; hesap çizelgesini karakterize eden ve hesap çizelgesinin sadece üst ve orta çizgisini temsil eden "T" şekli ile gösterilir.

HESABI	

Hesabın "T" şeklindeki gösterilişi sadece öğretim sırasındaki çalışmalarda kullanılır.

Hesap nedir ve hangi gereklilik sonucu doğmuştur?

SIRA SİZDE

TEMEL MUHASEBE EŞİTLİĞİ VE HESAPLARIN İŞLEYİŞİ

Hesapların işleyişi neye göre ve nasıl olmaktadır?

Hatırlarsanız önceki ünitelerde işletmenin varlıkları ile bu varlıkların kaynakları, arasında VARLIKLAR= SERMAYE + BORÇLAR şeklinde bir eşitlik olduğu açıklanmış ve bilançonun bu eşitliğe dayandığı belirtilmişti.

Muhasebe temel eşitliğinin iki tarafındaki unsurlarında meydana gelen değişimleri izlemeye yarayan hesaplardan varlık unsurlarına ait olanlara VARLIK HESAPLARI, kaynakların (sermaye + borçlar) unsurlarına ait olanlara KAYNAK HESAPLARI diyebilir miyiz?

DÜŞÜNELİM

Evet diyebiliriz. Muhasebenin temel eşitliğine paralel olarak, varlıkların, borçların ve sermayenin unsurlarındaki değişimleri göstermeleri nedeni ile hesapların da eşitlik halinde iki grup oluşturacakları açıktır.

Birinci grup hesaplar, varlıklar içinde birbirlerine karşı özellikleri olan ve analiz nedeni ile büyüklükleri, dönem içindeki artış ve azalış bilgileri önem taşıyan örneğin; KASA Hesabı, ALACAKLAR Hesabı, MAL Hesabı, farklı varlık (kasa, alacaklar ve mal) unsurlarına ait değişimleri toplayan hesaplardır: Bu hesap grubuna **varlık hesapları** veya **aktif hesaplar** denir.

İkinci grup hesaplar ileride farklı türlerini göreceğiniz, farklı borçlar ve farklı sermaye unsurlarını temsil eden hesaplar olup, bunlara **borç hesapları** ve **sermaye hesapları** veya her iki türü de kapsamak üzere **kaynak hesapları** ya da **pasif hesaplar** adı verilir.

Varlıkların unsurlarında meydana gelen değişimleri izlemeye yarayan hesaplara VARLIK HESAPLARI veya AKTİF HESAPLAR adı verilir.

Borçlar ve Sermaye unsurlarında meydana gelen değişimleri izlemeye yarayan hesaplara KAYNAK HESAPLARI veya PASİF HESAPLAR adı verilir.

DİKKAT

Daha önce de belirttiğimiz gibi ilerideki açıklamalarımızda Borçlar yerine daha geniş kapsamlı olan Yabancı Sermaye (ya da Yabancı Kaynaklar), Sermaye yerine Öz Sermaye (ya da Öz Kaynaklar) terimleri kullanılacaktır.

DÜŞÜNELİM

Daha önce gördüğümüz mali nitelikli olayların varlıkları ve kaynakları oluşturan unsurlardaki etkilerinin temel muhasebe eşitliğini bozmayan bir denge içinde oluşması, kayıtların doğru yapılmasını sağlamada bir esas olarak kullanılabilir mi?

Evet kullanılabilir. Ancak önce işlemlerin hesaplara kaydında hesabın hangi tarafının artışlar, hangi tarafının azalışlar için kullanılacağı hakkında karar vermek gerekir. Bu karar, bilançonun ve muhasebe eşitliğinin "Varlıklar = Sermaye + Borçlar" olarak ifade edilen geleneksel şekline dayandırılır. Artış ve azalışların bir hesabın hangi tarafına yazılacağını (kaydedileceğini), o hesabın niteliği belli eder. Hesabın niteliğini de, Varlıklar (V) = Sermaye (S) + Borçlar (B) şeklindeki temel muhasebe (bilanço) eşitliği belirleyecektir. Buna göre temel muhasebe eşitliğinde, varlıklar eşitliğin bir tarafında, sermaye ve borçlar eşitliğin diğer tarafında yer aldığına göre "varlık hesapları", "sermaye hesapları" ve "borç hesapları" şematik olarak şöyle gösterilebilir:

AKTİF HESAPLARI	=	PASİF HESAPLARI	
(V) Hesapları	=	(S) Hesapları	+ (B) Hesapları

Mali işlemlerin çift taraflı etkiye sahip olduğunu biliyoruz. Dolayısıyla her bir mali işlemin hesaplara yapılacak kaydında hesapların sol taraflarına kaydedilecek tutarlar ile sağ taraflarına kaydedilecek tutarlar eşit olacaktır. Örneğin varlık (aktif) unsurlardan birindeki bir artış ilgili varlık hesabının bir tarafına, söz gelimi hesabın sol tarafına kaydedildiği taktirde, işlemin dengeye getirici karşı etkisinin bir diğer hesabın sağ tarafına kaydedilmesi gerekecektir.

Mali nitelikli olayların etkileri incelenirken gördüğümüz gibi, bir varlık unsurdaki artış ya diğer bir (veya daha fazla) varlık unsurdaki eşdeğerde bir azalmaya ya da kaynak (sermaye + borçlar) unsurlarda, diğer bir ifadeyle pasif bir (ya da daha fazla) unsurdaki eşdeğerde bir artış yaratır. O halde bir aktif (varlık) unsurdaki artışı dengeye getirici nitelikte olan diğer bir aktif unsurdaki azalmanın kaydedileceği taraf ile yine bir aktif unsurdaki artışı dengeye getirici nitelikte olan bir pasif (sermaye ve borçlar) unsurdaki artışın kaydedileceği taraf aynı olmalıdır. Böylece, işlemin iki taraflı etkisi hesapların zıt taraflarına kaydedileceğinden hem bu hesapların zıt taraflarına yapılan kayıtlar arasında tutarca bir eşitlik sağlanacak, hem de işlemin büyüklüğü toplu olarak görülecektir. Bu şekildeki kayıt şekli ile kayıtların doğruluğu hesapların sol taraf ve sağ taraf kayıtlarının toplamaları arasında sağlanacak eşitlikle her an kontrol edilebilecektir.

Yapılan açıklamalar çerçevesinde hesapların hangi tarafı artışları hangi tarafı azalışları gösterir?

SIRA SİZDE

Bu açıklamalar çerçevesinde aktif (varlık) ve pasif (sermaye + borçlar) hesapların hangi tarafına artışların, hangi tarafına azalışların kaydedileceğini aşağıdaki şekilde gösterebiliriz:

AKTİF HESAPLAR		=	PASİF HESAPLAR				
V		=	S		+	B	
Artış (+)	Azalış (-)	=	Azalış (-)	Artış (+)	+	Azalış (-)	Artış (+)

Görüldüğü gibi;

- Varlıklardaki artış ilgili varlık hesabının sol tarafına, azalış ilgili hesabın sağ tarafına yazılır.
- Sermaye ve borçlardaki artış ilgili hesabın sağ tarafına, azalış ilgili hesabın sol tarafına yazılır.

Gerçekte işlemlerin hesaplara kaydında, **hesapta "artış oldu" veya "azalış oldu" ifadeleri kullanılmaz.** Mali nitelikli işlemlerin hesaplara kaydedilmesi ve izlenmesine ve hesapların kullanımına ilişkin özel terimler kullanılır.

Muhasebe terminolojisinde, artış veya azalış ifade etmesine bakılmaksızın **herhangi bir hesabın sol tarafına "hesabın borcu" veya borç tarafı, sağ tarafına "hesabın alacağı" veya alacak tarafı denilir.** Bu nedenle, hesap ister aktif gruba giren bir hesap, ister pasif gruba giren bir hesap olsun hesabın **sol tarafına kayıt yapmak hesabı "borçlandırmak", sağ tarafına kayıt yapmak hesabı "alacaklandırmak" şeklinde ifade edilir.**

Hesabın sol tarafına borç, sağ tarafına alacak denilir.

Bu açıklamaları bir hesap üstünde aşağıdaki gibi gösterebiliriz:

Varlıklarda meydana gelen artış ilgili varlık hesabının borç tarafına, azalış ilgili hesabın alacak tarafına kaydedilir.

Sermaye ve Borçlarda (Pasif Hesaplarda) meydana gelen artış ilgili hesabın alacak tarafına, azalış ilgili hesabın borç tarafına kaydedilir.

Hesabın borç toplamı alacak toplamından büyükse, hesap borç kalanı verir.

Hesabın alacak toplamı borç toplamından büyükse, hesap alacak kalanı verir.

HESABI	
. Borç tarafı	. Alacak tarafı
. Borçlandırmak	. Alacaklandırmak

Bir mali nitelikli işlemin, yarattığı etkiye göre ilgili hesabın borç ya da alacak tarafına ilk kez yazılmasına "**hesap açmak**", bir hesabın borç ve alacak taraflarının toplamı arasındaki farka da "**hesap kalanı**" denir. Hesabın borç tarafının toplamı, alacak tarafının toplamından büyük olması durumunda "**borç kalanı**"ndan, alacak tarafının toplamı, borç tarafının toplamından büyük olması durumunda "**alacak kalanı**"ndan söz edilir. Hesap kalan vermez ise, yani hesabın borç ve alacak toplamı birbirine eşit olduğunda "**hesap kapalıdır**" veya "**hesap kapanmıştır**" şeklinde ifade edilir.

SIRA SİZDE

Temel muhasebe eşitliğine göre hesapların işleyişi nasıl olmaktadır?

HESAPLAR VE BİLANÇO ARASINDAKİ İLİŞKİLER

Bilanço ile hesaplar arasında nasıl bir ilişki vardır?

Yukarıdaki açıklamalarımızda görüldüğü gibi, hesaplar temel muhasebe eşitliği veya Bilanço eşitliği adı verilen "Varlıklar = Sermaye + Borçlar" şeklindeki eşitliğe dayandırıldığını ve varlık unsurlarında meydana gelen artışın ilgili hesabın borç (sol) tarafına, borçlar ve sermaye unsurlarında meydana gelen artışın ilgili hesabın alacak (sağ) tarafına yazılması gerektiğini gördük. Bu nedenle bilançonun sol (aktif) tarafında yer alan unsurlara (varlıklara) ait hesaplar borç kalanı, bilançonun sağ (pasif) tarafında yer alan unsurlara (sermaye + borçlar) ait hesaplar alacak kalanı verirler.

Hesaplardaki artış ve azalışlar ile hesaplarla bilanço arasındaki ilişki aşağıdaki sayısal örnekle gösterilmektedir:

ÖRNEK

İŞLEM 1: A İşletmesi, işletme sahibinin sermaye olarak koyduğu 500.000.000 lira para ile çalışmaya başlamıştır.

Buna göre;

$$\begin{aligned} \text{VARLIKLAR} &= \text{SERMAYE} \\ \text{AKTİF} &= \text{PASİF} \end{aligned}$$

eşitliği üzerine kurulan açılış bilançosu şöyle olur:

Örnekte verilen tutarlar semboliktir. Tutarın büyüklüğü veya küçüklüğü işlemin muhasebe şeklini değiştirmez.

A İŞLETMESİ			
Aktif	Tarihli Bilançosu	Pasif	
KASA	500.000.000	SERMAYE	500.000.000
Aktif Toplam	500.000.000	Pasif Toplam	500.000.000

Bu işlem bir hasılat (gelir) sağlandığını göstermektedir. Yapılan hizmet karşılığı elde edilen para varlıkları (aktifi) artırmakta, varlıklardaki bu artış işletme sahibinin hakkı olduğundan aynı zamanda sermayeyi de artırmaktadır. Bu nedenle kasada meydana gelen artışı göstermek için Kasa Hesabı borçlandırılmış, bunun yanında sermayede meydana gelen artışı göstermek için de Sermaye Hesabı alacaklandırılmıştır.

İŞLEM 5: İşletmede çalışanlara ücret olarak 50.000.000 lira ödenmiştir.

(B)	KASA HS.	(A)	+	(B)	MAL HS.	(A)	=	(B)	SERMAYE HS.	(A)	+	(B)	BORÇLAR HS.	(A)
(1) 500.000.000	(3) 300.000.000			(3) 300.000.000				(5) 50.000.000	(1) 500.000.000			(2) 100.000.000		
(2) 100.000.000	(5) 50.000.000								(4) 70.000.000					
(4) 70.000.000														

Bu işlem bir gider işlemidir. İşletmenin, gelir sağlanabilmesi için çalıştırdığı kimselere ödediği 50.000.000 lira, aktifte bir azalmayı ifade eder. Aktifteki bu azalma işletme sahibinin haklarını (sermayeyi) azaltır. Bu nedenle ödenen 50.000.000 lira nedeniyle aktifte meydana gelen azalış, Kasa Hesabı alacaklandırılarak, işletme sahiplerini haklarında, yani sermayede meydana gelen azalış ise Sermaye Hesabı borçlandırılarak gösterilmiştir.

Döneme ait işlemlerin yukarıdaki işlemlerden ibaret olduğunu varsayarsak, dönem sonundaki durumu görmek için dönem sonu bilançosunu düzenlemek gerekir. Söz konusu bilanço hesapların kalanlarından yararlanarak düzenlenir.

Hesap Kalanları:

(B)	KASA HS.	(A)	+	(B)	MAL HS.	(A)	=	(B)	SERMAYE HS.	(A)	+	(B)	BORÇLAR HS.	(A)
(1) 500.000.000	(3) 300.000.000			(3) 300.000.000				(5) 50.000.000	(1) 500.000.000			(2) 100.000.000		
(2) 100.000.000	(5) 50.000.000								(4) 70.000.000					
(4) 70.000.000														
	670.000.000	350.000.000		300.000.000	0			50.000.000	570.000.000			0		100.000.000

670.000.000		300.000.000		570.000.000		100.000.000
- 350.000.000	+	0	=	- 50.000.000	+	0
320.000.000		300.000.000		520.000.000		100.000.000
(Kasa hesabının borç kalanı)		(Mal hesabının borç kalanı)		(Sermaye hesabının alacak kalanı)		(Borçlar hesabının alacak kalanı)

Borç kalanı veren hesaplar bilançonun aktifini alacak kalanı veren hesaplar bilançonun pasifini oluşturur.

Bulduğumuz bu hesap kalanlarından yararlanarak düzenlenecek bilanço aşağıdaki gibi olacaktır.

A. İşletmesi

AKTİF	...Tarihli dönemsonu	BİLANÇOSU	PASİF
KASA	320.000.000	SERMAYE	520.000.000
MAL	300.000.000	BORÇLAR	100.000.000
Aktif Toplam	620.000.000	Pasif Toplam	620.000.000

Bilanço üzerinde hesap terimi yer almaz. Örneğin bilançoda Kasa Hesabı ifadesi sadece Kasa olarak yazılır. Çünkü bilanço varlık, sermaye ve borçlara ait unsurları adlarıyla ve bilanço tarihindeki tutarlarıyla gösterir. Hesap ise bizi sonuca götüren dönem içi işlemlerin izlendiği bir çizelgedir. Genellikle yapılan bu hatayı siz yapmamalısınız!

DİKKAT

Bilanço ile hesaplar arasında nasıl bir ilişkinin olduğunu sayısal bir örnekle açıklayınız.

SIRA SİZDE

GELİR (HASILAT) VE GİDER HESAPLARININ GEREĞİ

Faaliyetlerden kaynaklanan sermayedeki değişmelerin neden gelir ve gider hesaplarında izlenmesi gerekir?

İşletmenin dönem boyunca faaliyetleri sırasında işletme sahibi haklarında ortaya çıkan tüm artış ve azalışları sermaye hesabında toplamak, faaliyet sonucunu oluşturan unsurların analizine olarak sağlar mı?

DÜŞÜNELİM

Gelir (hasılat) aynen sermayenin varlıkların (aktiflerin) kaynağı olması gibi, bir varlık kaynağıdır. Sermaye işletmeye, işletme sahipleri tarafından verilen aktiflerin kaynağıdır. Gelir sermaye dışında artı olarak işletmenin günlük işlemlerinin, örneğin satılan bir malın satış tutarının kasaya girmesi veya kredili satılmışsa işletmenin bir alacağının doğması sonucu sağlanan aktiflerin kaynağıdır. Buna göre, gelir işletme sahipleri haklarında, işletmenin faaliyetlerinden doğan brüt bir artışı ifade eder.

Gider, işletmenin faaliyetlerinden dolayı işletme sahibinin varlıklar üzerindeki haklarında meydana gelen azalışları ifade etmesi bakımından, gelir elde etmek amacıyla bir aktifin (varlığın) kullanılması veya tüketilmesi sonucunda meydana gelen azalışları gösterir. Giderlere, faaliyetlerin sürdürülmesi için çalışanlara verilen ücretler, reklam bedelleri, kira ve sigorta için yapılan ve işletme sahiplerinin varlıklar üzerindeki haklarında meydana gelen azalmalar örnek gösterilebilir.

Gelir ve gider işletme sahibinin haklarında nasıl bir etki doğurur?

SIRA SİZDE

Bütün mali nitelikli işlemler daha önce gördüğümüz varlıklar, borçlar ve sermaye hesaplarına kaydedilerek izlenebilir. Yukarıdaki örnekte olduğu gibi işletmenin sermayesini artıran gelir, sermaye hesabının alacağına, işletmenin sermayesini azaltan gider, sermaye hesabının borcuna yazılmıştır. Bu durumda sadece tek bir sermaye hesabı, işletme sahibinin haklarını etkileyen çok sayıdaki ve farklı işlemlerin hepsinin sermaye hesabına kaydı, hesapta anlamlı şekilde sınıflandırılmayan bir kayıtlar çokluğunun toplanmasına neden olur. Oysa dönem sonunda işletme sahibinin haklarında dönem başına göre farkın (karın veya zararın) hangi olayların sonucu olduğunun bilinmesi, işlemlerin analizi ve önceki üniteye tanımlanan gelir tablosunun hazırlanabilmesi için gereklidir. Bu bakımdan gelir tablosunu oluşturabilmek için sermaye hesabına kaydedilebilecek işlemleri tekrar ele alıp yine işletme sahibi haklarını ilgilendiren ve değişimin ne olduğu hakkında gerekli bilgileri verecek şekilde bilgileri toplayan farklı hesaplar kurmak gerekli olmaktadır.

Gelir tablosunu oluşturabilmek için gelir ve giderlere ait bilgileri verecek şekilde farklı hesaplar kullanmak gerekir.

Giderler hesabının alacak tarafına azalışlar kaydedilir mi?

SIRA SİZDE

Gerçekte gider bir kez meydana geldikten sonra azalmaz. Gider hesaplarında, ardi ardına katılan (yapılan) giderler nedeni ile daima bir birikim, bir artış söz konusudur. Ancak hesabın başka bir hesaba devri veya kapatılması ya da hesabın borcuna kaydedilen gelirden bir hatanın düzeltilmesi hesabın alacak (sağ) tarafına yapılacak bir azalma kaydı ile gerçekleştirilir. Bu açıdan gider hesapları her zaman borç kalanı verirler.

Gider hesapları her zaman borç kalanı verirler.

İşletmenin bir dönemlik faaliyetinin sonucunu oluşturan farklı gelir ve giderler haklarında bilgi edinmek için yaratılan geçici sonuç hesapları, işletmenin döneme ait net karının veya zararının ne büyüklükte olduğu bilgisini verir mi? Net sonucun bulunması için ne yapmak gerekir?

DÜŞÜNELİM

Hem gelir (hasılat), hem de gider hesapları, işletme sahibinin hakları üzerindeki net değişmeyi saptayabilmek amacı ile tek bir sonuç hesabına devredilir. Bu hesapta karşılaştırılan toplam gelirin toplam gider büyüklüğünü aşması halinde **kar**, giderin geliri aşması halinde zarar var demektir. Bu nedenle **gelir ve giderlerin devredildiği Kar veya Zarar Hesabı** adı verilen bu hesabın alacak kalanı net gelir fazlalığını, **karı**, diğer bir deyişle, dönem sonunda işletme sahiplerinin haklarındaki net çoğalmayı gösterir. Hesabın borç kalanı gider fazlalığını, **zararı**, diğer bir deyişle dönem sonunda işletme sahibi haklarındaki net azalmayı ifade eder.

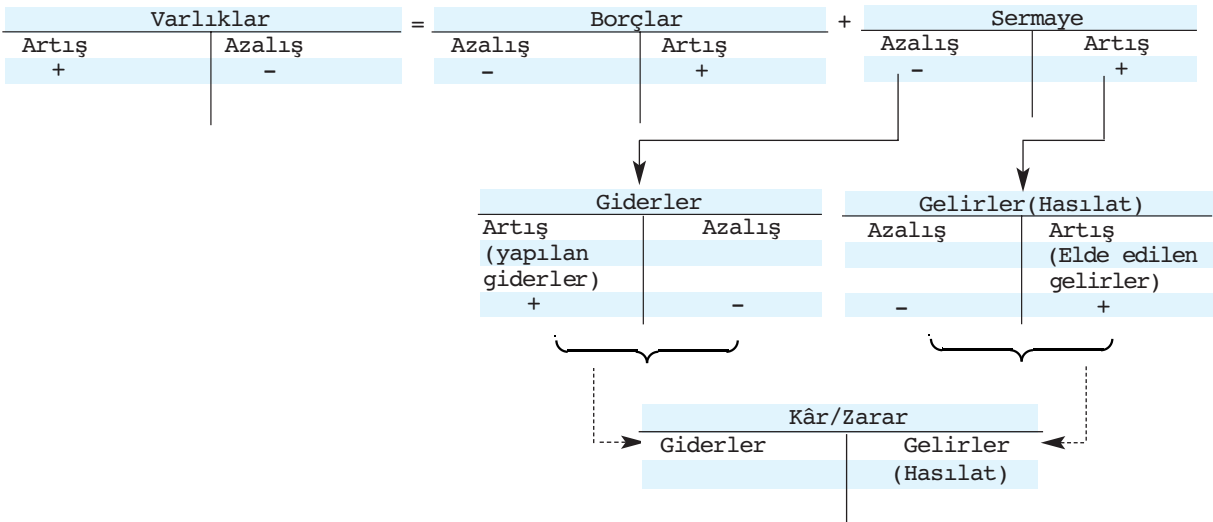
Gelir ve gider hesaplarının kalanları neden bilançoda görülmez? Çeşitli gelir ve gider hesaplarının kurulması ile hangi tabloya bilgi üretilir?

SIRA SİZDE

Gelir ve gider hesaplarının doğuşunu varlık, borç ve sermaye hesaplarının işleyişini gösteren şemaya nasıl ekleyebilirsiniz?

DÜŞÜNELİM

Bütün işlemlerin, dönem sonu karını veya zararını da kapsayacak şekilde çeşitli hesaplara etkilerinin analizi, aşağıdaki eşitlikte özetlenebilir.

Sonuç: Gelir – Gider = (+ -) Kar veya Zarar formülü ile bulunur.

Yukarıda verilen örnekteki A işletmesinin gelir ve gideri, bu kez bu eşitlik altında şöyle kaydedilecektir:

(B)	KASA Hs.	(A)	+	(B)	MAL Hs.	(A)	=	(B)	SERMAYE Hs.	(A)	+	(B)	BORÇLAR Hs.	(A)
1) 500.000.000		3) 300.000.000		3) 300.000.000				1) 500.000.000				2) 100.000.000		
2) 100.000.000		5) 50.000.000												
4) 70.000.000														

(B)	Giderler Hs.	(A)		(B)	Gelirler (Hasılat)	(A)
5) 50.000.000		6) 50.000.000		7) 70.000.000		4) 70.000.000

(B)	Kâr veya Zarar Hs.	(A)
6) 50.000.000		7) 70.000.000

Sonuç: 70.000.000 – 50.000.000 = 20.000.000 TL Kar

6 ncı işlem, giderler hesabındaki tutarın kar veya zarar hesabının borcuna, 7 nci işlem de, gelirler hesabındaki tutarın kar veya zarar hesabının alacağına devridir. Böylece gelirler hesabı ile giderler hesabında biriken gelirler ile giderler kar veya zarar hesabında karşı karşıya getirilmiş olmaktadır. Daha önce belirtildiği gibi kar veya zarar hesabının alacak tarafı gelirleri, borç tarafı giderleri yansıttığı için ve örneğimizde gelirler 70.000.000 lira, giderler 50.000.000 lira olduğundan ve gelirler giderlerden 20.000.000 lira fazla olduğu için sonuç 20.000.000 lira kar olarak bulunmuştur.

Uygulamada işletmenin bütün işlemleri, etkileri açısından beş çeşit hesaba aşağıdaki gibi kaydedilirler:

(B)	V	(A)	=	(B)	B	(A)	+	(B)	S	(A)	+	(B)	Gelir	(A)	-	(B)	Gider	(A)
+		-		-		+		-		+		-		+		+		-

"T" hesabı üzerinde yer alan (B) harfi hesabın borç tarafını, (A) harfi hesabın alacak tarafını simgelemektedir.

Eşitlikte görüldüğü gibi giderler eşitliğin sağ tarafında (-) olarak yer almaktadır. Basit aritmetik kuralına göre, eşitliğin bir tarafında bulunan değer (-) ise, bu değer eşitliğin diğer tarafına (+) olarak geçeceğinden, yukarıda beş hesap grubuna göre verdiğimiz eşitlik bu devirden sonra aşağıdaki duruma dönüşür:

(B)	V	(A)	+	(B)	Gider	(A)	=	(B)	B	(A)	+	(B)	S	(A)	-	(B)	Gelir	(A)
+		-		+		-		-		+		-		+		-		+

İşlemlerin Kaydı

İşlemler yukarıdaki açıklamalarda görüldüğü gibi beş grup (varlıklar, borçlar, sermaye, gelirler ve giderler) hesabı etkilemektedir. İşlemlerin etkilerini hesaplara kaydederken hata yapmamak açısından işlemi ve yaratacağı etkiyi iyi analiz etmekte yarar vardır. Bir işlemin kaydında sıra ile şu noktalar göz önünde tutulmalıdır:

- İşlemin ne olduğu,
- İşlemin hangi nitelikteki bilanço (varlık, sermaye, borçlar) ve gelir tablosu (gelirler, giderler) unsurlarını etkilediği,
- Belirlenen unsurlar içinde hangi özel hesabın etkilendiği,
- Etkilenmenin ne yönde (artış veya azalış) ve ne büyüklükte olduğu.

Bu aşamalar bize hangi konu için yardımcı olacaktır?

SIRA SİZDE

Bu aşamalar hangi hesabın veya hesapların borçlandırılacağını, hangi hesap veya hesapların alacaklandırılacağını kararlaştırılması için gereklidir.

ÖRNEK

İşletme 55.000.000 lirası peşin 37.000.000 lirası kredili olmak üzere 92.000.000 lira tutarında mal almıştır.

İşlemin analizi,

1. İşlem kısmen peşin, kısmen kredili mal alışdır.
2. İşlem para ve maldaki değişimler nedeni ile aktif borçlanma nedeni ile pasif nitelikte hesapları etkilemektedir.
3. İşlem bu gruplar içinde özellikle peşin kısmı için Kasa Hesabı, alınan mal için Mal Hesabı ve kredili kısım için Ticari Borçlar Hesabında değişime yaratmaktadır.
4. Kasada 55.000.000 lira azalma, Malda 92.000.000 lira çoğalma ve Borçlarda 37.000.000 lira çoğalma mevcuttur.

Kasa hesabının borç tarafındaki (X) işareti, kasada mevcut bir paranın olduğunu göstermektedir. Çünkü kasada para olmadan, kasadan para çıkmaz.

Kayıtlar:

(+)	MAL H.	(-)	(+)	KASA H.	(-)	(+)	BORÇLAR H.	(-)
Borç		Alacak	Borç		Alacak	Borç		Alacak
92.000.000			X	55.000.000			37.000.000	

Örnekte bir varlık unsuru olan malda meydana gelen 92.000.000 lira tutarındaki artışı iki kısımda ele almak gerekir. Maldaki 92.000.000 lira tutarındaki artış karşılığında gene bir varlık unsuru olan kasada 55.000.000 lira azalma ve pasif unsur olan borçlarda 37.000.000 lira değerinde bir çoğalma meydana gelmiştir.

Bu kayıta kullanılan hesapların borç tarafına kaydedilen tutarlarla alacak tarafına kaydedilen tutarlar arasında bir eşitlik vardır. Böylece işlemin etkilerinin eksiksiz olarak kayda alındığı görülmektedir.

HESAPLARIN SINIFLANDIRILMASI VE HESAP TÜRLERİ

Muhasebenin doğru, açık, anlaşılabilir bilgi üretebilmesi için hesapların sınıflandırılmalarının ve türlerinin tanımlanmasının önemi var mıdır?

Hesapların Sınıflandırılması

Hesaplar genellikle bilgi ürettikleri mali tablo açısından **iki ana grup** içinde sınıflandırılır.

A. Bilanço Hesapları		
1. Varlık Hesapları	→	Aktif Hesaplar
2. Borç Hesapları		} Pasif Hesaplar
3. İşletme Sahibi Hakları Hesapları		
B. Gelir Tablosu Hesapları		
1. Gelir (Hasılat) Hesapları		
2. Gider Hesapları		

SIRA SİZDE

Bilanço Hesapları ve Gelir Tablosu Hesapları deyince hangi hesapları anlıyorsunuz?

DÜŞÜNELİM

Dönem sonunda çeşitli Gelir, Gider Hesapları ve Bilanço Hesapları arasında bağlantı gerekir mi?

Gelir Tablosu Hesapları (sonuç hesapları) dediğimiz hesaplar gerçekte işletme sahiplerinin haklarındaki değişimleri, nedenlerine göre biriktirdikten sonra işlemlerini bitirirler ve net sonucu veren "KAR veya ZARAR Hesabı"na aktarılırlar. Gelir ve gider hesaplarının kalanları bilançoda görülmez; fakat net sonucu gösteren hesap (Kar veya Zarar) bir bilanço hesabıdır ve işletme sahipleri haklarını ifade eden grubun bir parçasıdır. Sonuç kar ise işletme sahibi haklarını (öz sermayeyi) oluşturan unsurlar arasında (+) bir unsur olarak, zarar ise (-) bir unsur olarak yer alır.

SIRA SİZDE

Sermaye hesabı ile gelir ve gider hesaplarının ilişkisi nedir?

Hesap Türleri

Hesapların, bütünü temel alınarak bilanço ve gelir tablosu ile ilişkileri bakımından **bilanço hesapları, sonuç hesapları** (gelir tablosu hesapları) şeklinde yapılan sınıflandırılmalarından ayrı olarak birbirleriyle teknik açıdan farklılıkları nedeni ile türleri vardır.

Diğer bir ifade ile bir hesap ister bir bilanço hesabı (bir aktif hesap ya da pasif hesap) ister gelir tablosu (sonuç) hesabı olsun teknik açıdan esas alınan bazı farklılıklarına göre nitelendirilir.

Örneğin mali nitelikli olayların varlıkların ve kaynakların unsurlarında para ile ifade edilen değişimler yarattığını biliyoruz. Ancak bu olayların yarattığı değişimleri bazı durumlarda, sadece bilanço unsurlarına ait hesaplar üzerinde izlemek sınırlı bilgi verir. Analiz ve yorum için daha kapsamlı bilgiler gerekli olabilir. Bu

söylediklerimize örnek olarak dönem içinde çeşitli gelir hesaplarının açılma gereğini gösterebiliriz. Bilindiği gibi işletme sahibi haklarında dönem sonunda oluşan net artışın (karın) ya da net azalışın (zararın) nasıl oluştuğunu görmek ve karı çoğaltmak için hangi giderlerin azaltılması, hangi gelirlerin artırılması yolunda çalışma yapmak için bu olayların ve büyüklüklerinin bilinmesi gereği vardır. Bu nedenle işletme sahibi haklarını tek bir hesapta izlemek yerine, bu hesapta izlenebilir olan artış ve azalışları, nedenlerine göre izlemeye yarayacak sonuç hesapları kurma yoluna gidilmektedir.

Benzer şekilde ileride göreceğimiz nedenlerle de farklı sonuçlara yönelik bilgi üretmek için temel eşitliği bozmayacak bazı hesaplar yaratılır.

- Hesaplar olayların kaydı için direkt olarak temel olup olmama durumlarına göre:

1. Asli hesaplar,
2. Düzenleyici hesaplar,
3. Geçici hesaplar

olarak bölümlenirler.

- Aynı karakterde olup da ana bir unsuru toplu veya bireylerine inerek göstermeleri bakımından da,
- Ana hesaplar
- Yardımcı (tali) hesaplar

şeklinde bölümlenirler.

Asli Hesaplar: Asli hesaplar kendi başlarına olayların etkilerini kati sonuçları ile veren veya vermesi mümkün olan hesaplardır. Kasa hesabı, Mal hesabı, Binalar hesabı, Borçlar hesabı gibi.

Düzenleyici Hesaplar: Meydana gelen bir olayın yarattığı değişmeden, yukarıda açıklanan nedenlerle, özel anlamı olan bazı bilgiler elde edilmesi ve bunların açık şekilde kayıtlarda görülebilmesi isteniyorsa değişimin, asli hesaba kaydı yerine, onunla bir arada dikkate alınacak ayrı bir hesaba kaydı yoluna gidilebilir. Bu düşünceyle yaratılan hesaplar düzenleyici hesaplardır. (İleride görülecek Birikmiş Amortisman Hesabı gibi).

Geçici Hesaplar (köprü vazifesi gören hesaplar): Bu hesaplar asli hesabı ilgilendiren fakat henüz tamamlanmamış olan işlemleri kayda alırlar. Diğer bir deyişle kati sonucun oluşumunun bir aşamasını gösterirler. Bu nedenle geçici karakterdedirler. Kısa bir süre için köprü vazifesi görürler. Aşamanın kati sonuca ulaşması ile görevleri son bulur. Taşındıkları kayıtlar asli hesaplara devredilerek kapatılırlar. Bu yönden düzenleyici hesaplardan önemli derecede ayrılırlar. Geçici hesapların kısa süre içinde asli hesaplara devri esas iken, düzenleyici hesaplara kaydın nedeni, asli hesaplara kaydı gereken etkiyi asli hesaplardan ayırıp bu hesaplarda tutmaktır.

Ana ve Yardımcı Hesaplar: Bu hesaplar bilanço hesabı, sonuç hesabı veya asli hesap, düzenleyici veya geçici hesap olabilir. Ancak bu hesaplar aynı nitelikli bir unsuru; bir bütün ve bu bütünü oluşturan parçalar olarak gösterirler. Örneğin Alacaklar Hesabı işletmenin toplam alacağını gösterir. Bu toplamı çeşitli kimselerden olan alacaklar oluşturur. Çeşitli kimselerden olan alacaklar üzerinde meydana gelen değişmelerin izlenebilmesi için o kimseler adına (örneğin; Mehmet Yılmaz olarak) ikinci dereceden hesapların (yardımcı hesapların) açılması gerekir.

Yukarıda sıralanan hesap türlerinden başka bir de NAZİM HESAP'lar vardır. Mali karakterde olmayan dolayısıyla, bilanço unsurlarını etkilemeyen bazı olayların, unutulmaması için kayıtlar içinde gösterilmesi istenebilir. Böyle bir durumda

bilanço eşitliğini bozmaması için aynı kayıt içinde borçlandırılıp alacaklandırılarak hayali bir hesap yaratılabilir. Bu hesaba Nazım Hesap denir. Kayıtlara aksettirilmesi istenen olay Nazım Hesabın uygun isim altında açılacak yardımcı(tali) hesaplarında izlenir. Nazım Hesapları aynı kayıt içinde karşılıklı çalıştırmak şartıyla Borçlu Nazım Hesaplar, Alacaklı Nazım Hesaplar şeklinde ikiye ayırmak da mümkündür. Hangi şekilde olursa olsun dikkat edilecek husus mali karakterli bir olayı ifade etmek için kullanılmadıklarından bu hesapların hiçbir zaman ana hesaplarla karşılıklı olarak kullanılmamalarıdır. Nazım hesaplar, genellikle bilançonun hem aktifinde hem de pasifinde aynı ad ile karşılıklı olarak yer alırlar.

SIRA SİZDE

Asli, düzenleyici, geçici, ana ve yardımcı hesap ne demektir? Her birine birer örnek veriniz.

HESAP PLANI

Hesapların belirli bir düzen içinde olmalarının gereği var mıdır?

Muhasebeden beklenen bilgilerin, raporların istenildiği şekilde ve içerikte olabilmesi için, mali nitelikteki işlemlere ait verilerin etkin ve düzenli bir şekilde toplanması (belgelendirilmesi) ve kaydedilmesi gerekir. Bilgilerin muhasebe kayıtlarına geçirilmesine, işletmenin faaliyet konusuna, büyüklüğüne ve yönetimin muhasebe bilgilerinden yararlanma durumuna göre, çok sayıda, hatta yüzlerce hesap kullanılır. Bu nedenle, çeşitli hesapların bir düzen içinde olmaları ve aynı olayların daima aynı hesaplara kaydedilmelerini sağlamak bakımından, işletmelerin kullanacakları hesapları önceden belirleyerek bunların bir listesini, bir planını yapmaları gerekir.

Bir işletmede kullanılacak hesapların muhasebenin temel kavramları ve ilkelere doğrultusunda sistemli bir şekilde ve gruplandırılmış olarak yer aldığı listeye **hesap planı** denir. Hesap planı ile mali nitelikli işlemlerin kaydı için kullanılacak hesapların belli bir sıra ve belli bir gruplama altında toplanması sağlanır.

DÜŞÜNELİM

Borç para vermek istediğiniz bir işletmenin, borcunu ödeme kabiliyetini araştırmak için sadece kasa mevcudunun ne olduğuna mı bakarsınız, yoksa işletmenin kısa süre içinde tahsil edeceği alacakları, satabileceği malları da sizin için bir garanti oluşturur mu?

Muhasebenin ikinci fonksiyonu için temel olan mali tablolar bu çok sayıdaki hesapların kalanlarının bir özettir ve analizler için istenilen bilgileri sağlamak durumundadır. Bu bakımdan bilançolarda varlıkları ve kaynakları (aktif ve pasifleri) oluşturan unsurların, yapılacak analizler sırasında yeni bir işlemi gerektirmeyecek şekilde hazır olması, diğer bir deyişle gruplandırılmış olması gerekir.

SIRA SİZDE

Bilançoda varlıklar, sermaye ve borçlar nasıl gruplandırılmalıdır?

İşletmenin faaliyetlerinin devamlılığı ve bu faaliyetlerin dönemler itibarıyla ölçülme gereği varlıkları oluşturan unsurların farklı gruplarda toplanmasına neden olur. İşletmenin sürekliliğinin devam ettirilmesi için uzun süre faydalanacağı varlıklara, örneğin binaya, makinelere sahip olması gerektiği gibi, bu değerler içinde ana faaliyete olanak sağlayacak, paraya dönüşümü daha kısa süre alan nitelikte-

ki, örneğin mal ve alacaklar gibi varlıklara da sahip olması gerekir. Bu ayrım analizler için gereklidir.

Öte yandan bu faaliyetlerin, ana faaliyet ile doğrudan ilgili olup olmamaları analiz açısından farklı anlamlar taşır. Bu hususlar dikkate alındığında varlıkları oluşturan unsurlar genellikle;

- Dönen Varlıklar
- Maddi Duran Varlıklar
- Maddi Olmayan Duran Varlıklar
- Yatırımlar
- Diğer Varlıklar (Aktifler)

şeklinde gruplandırılır.

Kaynaklar (pasifler) ise bilindiği gibi öz kaynaklar ve yabancı kaynaklardan oluşur. Yabancı kaynakları oluşturan unsurların, diğer bir ifade ile borçların, ödenmelerinde dönen varlıkların kullanılıp kullanılmayacağı bilgisi borç ödeme olanaklarını araştıran analizler için gereklidir; bu nedenle yabancı kaynakları oluşturan unsurlar bu bilgileri sağlayacak şekilde gruplandırılır. Buna göre pasifler (kaynaklar);

- Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar
- Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar
- Özkaynaklar

şeklinde bölümlenmektedir.

Gelir tablosunda gruplandırma nasıl olmalıdır?

SIRA SİZDE

Brüt satış karını, faaliyet sonucunu (faaliyet karını) ve net karı gösteren gelir tablosunda da bu sonuçları oluşturan ve analiz ve değerlemeler için önemli olan gelir (hasılat), kar, gider, zarar türleri, istenen bu bilgi gereksinimlerine cevap verecek şekilde gruplandırılır. Günümüzde sonucun oluşumunu esas alan değerlemeler için işletmenin ana faaliyetinin sonucu olan brüt satış karını oluşturan olayları, bu faaliyetin oluşmasına olanak sağlayan genel kapsamlı faaliyet giderlerini ve bunların dışında finansal gelir-giderler ile olağanüstü gelir-giderleri ve önceki yıllara ait düzeltmeleri kapsayan bilgiler gibi belirli bilgilerin sağlanması aranmaktadır. Bu nedenle kayıtlama ve sınıflandırma aşamasında bu gereksinime cevap verecek geçici sonuç hesaplarının ve kayıt yöntemlerinin geliştirilmesi gerekmektedir.

Bilanço ve gelir tablosundaki bilgiler hangi gruplar altında sunulur?

SIRA SİZDE

TEKDÜZEN HESAP PLANI

Ülkemizde işletmelerin uymak zorunda oldukları bir hesap planı var mı?

Ülkemizde, finansal kurumlar dışında kalan tüm işletmeler için 1.1.1994 tarihinden itibaren Tekdüzen Hesap Planı'na (EK-1) uyma zorunluluğu getirilmiştir. Ülkemizde, işletmeler, muhasebe sistemlerini tekdüzen hesap çerçevesi ve hesap planı doğrultusunda kurmak zorundadırlar.

Tekdüzen Hesap Planının dayandığı hesap çerçevesine göre hesap sınıfları aşağıda gösterildiği gibidir:

1. DÖNEN VARLIKLAR
2. DURAN VARLIKLAR
3. KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
4. UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
5. ÖZKAYNAKLAR
6. GELİR TABLOSU HESAPLARI
7. MALİYET HESAPLARI
8. SERBEST
9. NAZIM HESAPLAR

Hesapların sınıflandırılması Muhasebe Sistemi Uygulama Tebliğinde yer alan ve ikinci ünite de açıklanan bilanço ve gelir tablosu paralelindedir. Buradaki bölümler aynıdır. Nitekim; tekdüzenden amaç, bütün işletmeler arasında ve muhasebe sistemi ile mali tablolar arasında uyumluluk sağlamaktır. Yukarıdaki dokuz hesap grubunun içeriği şöyledir:

Dönen varlıklar hesap grubu; nakit olarak elde ve bankada tutulan varlıklar ile normal koşullarda faaliyet dönemi içinde veya en fazla bir yıl içinde paraya çevrilmesi veya kullanılacağı düşünülen varlıklara ait hesapları kapsar.

SIRA SİZDE

Dönen varlıkların içeriği nedir?

Duran varlıklar hesap grubu, bir yıldan veya bir faaliyet döneminden daha uzun süreler için işletme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinde kullanılan ve normalde satış amacı taşımayan varlıklara ait hesapları kapsar.

SIRA SİZDE

Duran varlıkların içeriği nedir?

Kısa vadeli yabancı kaynaklar hesap grubunda; en çok bir yıl veya işletmenin faaliyet dönemi sonunda ödenecek yabancı kaynaklar yer alır. Uzun vadeli yabancı kaynaklar ise, kredi kurumlarından, sermaye piyasasından ve işletmenin ilişkide bulunduğu üçüncü kişilerden sağlanan ve bir yıldan daha uzun sürede ödenecek olan işletme borçlarına ait hesapları içerir.

SIRA SİZDE

Kısa ve uzun vadeli yabancı kaynakların içeriği nedir?

Öz kaynaklar hesap grubu; işletme sahip veya ortaklarının bilanço tarihinde işletmeye tahsis etmiş oldukları sermaye ile faaliyetlerden elde edilen fakat, işletme ortaklarına verilmeyip işletmede bırakılan kar, değer yükselmelerinin neden olduğu artışlar ve dönemin net karına ait hesapları kapsar.

SIRA SİZDE

Öz kaynakların içeriği nedir?

Gelir tablosu grubunda; varlık veya hizmet satışlarından ve faiz, kira gibi gelir işlemleri ile gelir elde etmek amacı ile tüketilen ve sermayeyi azaltıcı etkisi olan işlemlere ait hesaplar yer alır.

SIRA SİZDE

Gelir tablosu hesapları grubunda hangi unsurlar yer alır?

Maliyet hesapları grubu; mal ve hizmetlerin planlandığı şekilde üretilmesi ve yapılması için katlanılan giderlerin toplandığı ve maliyet unsurlarına dönüştürülerek izlendiği hesapları kapsar.

Maliyet hesapları grubunun içeriği nedir?

SIRA SİZDE

Nazım hesaplar grubunda, daha önce belirtildiği gibi, varlıklarda, borçlarda ve sermayede artış veya azalış yaratmayan, ancak işletme yönetimi ve diğer ilgililer tarafından bilinmesi ve izlenmesi gereken işlemlere ait hesaplar yer alır.

Nazım hesaplar neleri gösterir?

SIRA SİZDE

1'den 9'a kadar olan hesap grupları içinde yer alan hesaplar ünitenin sonunda verilen "Tekdüzen Hesap Planı"nda gösterilmektedir. Kitabımızın bundan sonraki ünitelerinde, işlemlerin kaydında Tekdüzen Hesap Planındaki hesaplar kullanılacaktır. Ancak muhasebe öğreniminin başındaki bu aşamada temel konular ve bunların kayıt şekilleri önemli olduğundan, hesap planında yer alan bütün hesaplara girilmeyecek, sadece temel konulara ait hesaplar üzerinde durulacaktır.

Tekdüzen hesap çerçevesi nasıl gruplandırılmıştır? Her bir grupta yer alan değerler nelerdir?

SIRA SİZDE

Özet

Mali tabloların bilgi kaynağı olan hesap nedir, neden gereklidir?

- Her bir mali işlem nedeniyle varlıklarda, borçlarda, sermayede ve faaliyet sonucunu oluşturan gelir ve gider unsurlarında meydana gelen değişiklikleri, doğrudan mali tablolar üzerinde izlemek mümkün değildir. Bu nedenle söz konusu değişiklikleri izlemek üzere hesaplardan yararlanılır. **Hesap**, mali nitelikli olayların her bir bilanço unsurunda ve faaliyet sonuçlarını oluşturan her bir unsorda yarattığı, artış veya azalış şeklindeki değişmelerin izlenmesine yarayan çizelgedir.

Hesapların işleyişi neye göre ve nasıl olmaktadır?

- Hesapların sınıflandırılması ve işleyişi temel bilanço eşitliğine dayanır. Buna göre varlık hesapları artışlar için ilgili varlık (aktif) hesapları borçlandırılır, azalışlar için alacaklandırılır. Kaynaklarıdaki (borçlar ve sermaye) artışlar için ilgili kaynak (pasif) hesapları alacaklandırılır, azalışlar için borçlandırılır. Böylece varlık ve kaynak unsurlarında meydana gelen değişiklikleri izlemek üzere hesaplara yapılan kayıtlarla, bilanço eşitliği sürekli olarak korunmuş olur.
- Bütün hesapların sol yanına **borç**, sağ yanına **alacak** adı verilir. Herhangi bir hesaba ilk kez kayıt yapılması **hesap açmak**, hesabın borç yanına kayıt **hesabı borçlandırmak**, hesabın alacak yanına kayıt **hesabı alacaklandırmak** olarak adlandırılır. Hesabın borç tarafındaki tutar toplamı alacak tarafındaki tutar toplamından fazla olduğunda hesap **borç kalanı**, tersi durumda hesap **alacak kalanı** verir. İki tarafın tutarları toplamı eşit ise **hesap kalan vermez**, yani kapalıdır.

Bilanço ile hesaplar arasında nasıl bir ilişki vardır?

- Hesaplar bilanço unsurlarını temsil eden araçlardır ve hesapların işleyişi de bilanço eşitliğine dayanır. Böylece hesap kalanlarından bilanço kolaylıkla elde edilebilir. Borç kalanı veren (aktif) hesapların kalanlarından bilançonun varlıklar (aktif) tarafı, alacak kalanı veren (pasif) hesapların kalanlarından da bilançonun kaynaklar (pasif) tarafı elde edilir

Faaliyetlerden kaynaklanan sermayedeki değişmelerin neden gelir ve gider hesaplarında izlenmesi gerekir?

- Bilançonun kaynak unsurları (pasif) öz ve yabancı kaynaklar olarak iki gruptur. Öz kaynaklarda, işletme sahiplerinin varlıklar üzerindeki haklarında (sermayede) artışa neden olan işlemlere **gelir**, azalışa neden olan işlemlere de **gider** denir. Gelir (hasılat) ve giderlerin karşılaştırılması ile dönemin faaliyet sonucu olan **kar** veya **zarara** ulaşılır. Karın oluşumuna katkı sağlayan gelirlerin ve zarara neden olan giderlerin ayrıntılı şekilde izlenmesi ve faaliyetler itibarıyla işletmenin başarı durumunun belirlenmesi gerekir. Bu nedenle gelirler gerçekleştiklerinde konularına göre ayrılarak gelir hesaplarında, giderler de gider hesaplarında kaydedilir.
- Sermaye hesabının işleyişine paralel olarak, gelirler gerçekleştikçe gelir hesapları alacaklandırılır, giderler gerçekleştikçe gider hesapları borçlandırılır.
- Belli bir dönem içinde oluşan gelir hesapları ile gider hesapları, dönemin net faaliyet sonucunu belirlemek üzere Kar veya Zarar Hesabına devredilerek kapatılır. Bu nedenle gelir ve gider hesaplarına sonuc hesapları da denir.

Muhasebenin doğru, açık, anlaşılabilir bilgi üretebilmesi için hesapların sınıflandırılmalarının ve türlerinin tanımlanmasının önemi var mıdır?

- Hesap kavramını daha iyi açıklayabilmek ve hesabın işlevini ortaya koyabilmek için hesapların türlerine ayrılarak incelenmesinde yarar vardır.
- Hesaplar, mali tabloların elde edilmesi bakımından iki ana gruba ayrılır;
 - a. Bilanço Hesapları:
 - * Varlık (aktif) hesapları,
 - * Kaynak (pasif) hesapları,
 - Borç hesapları
 - Öz sermaye hesapları
 - b. Gelir Tablosu Hesapları:
 - * Gelir (Hasılat) hesapları,
 - * Gider hesapları.
 - Hesaplar, işlemlerin muhasebeleştirilmesinde temel olup olmama durumuna göre üç gruba ayrılır;
 - a. Asli hesaplar,
 - b. Düzenleyici hesaplar,
 - c. Geçici hesaplar.

- Hesaplar, bir unsuru toplu veya ayrıntılı göstermeleri bakımından da iki gruba ayrılır;
 - a. Ana hesaplar,
 - b. Yardımcı hesaplar.
- Mali nitelikte olmayan bazı işlemlere ait bilgilerin muhasebe ortamında izlenebilmesi için Nazım Hesaplar kullanılır.

Hesapların belirli bir düzen içinde olmalarının gereği var mıdır?

- Muhasebeden beklenen bilgilerin istenildiği şekilde ve içerikte olabilmesi için mali olaylara ait verilerin etkin ve düzenli biçimde toplanması ve kaydedilmesi gerekir. Bilgilerin muhasebe kayıtlarına geçirilme şeklinde, işletmenin faaliyet konusuna, büyüklüğüne ve yönetimin muhasebeden yararlanma durumuna göre çok sayıda hesap kullanılır. Bu hesapların, aynı olayların sürekli olarak aynı hesaplara kaydını sağlayacak, belli bir düzen içinde olması gerekir.
- Bir işletmede kullanılacak hesapların, muhasebenin temel kavramları ve ilkeleri doğrultusunda sistemli bir şekilde ve gruplandırılmış olarak yer aldığı listeye hesap planı denir.

Ülkemizde işletmelerin uymak zorunda oldukları bir hesap planı var mı?

- Ülkemizde, 01.01.1994'ten itibaren Tekdüzen Hesap Planı (banka, sigorta, aracı kurum işletmeleri hariç) tüm işletmeler için zorunlu olarak uygulanmaktadır. Tezdüzen Hesap Planında hesap sınıfları şöyle oluşturulmuştur;
 1. Dönen Varlıklar
 2. Duran Varlıklar
 3. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar
 4. Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar
 5. Öz Kaynaklar
 6. Gelir Tablosu Hesapları
 7. Maliyet Hesapları
 8. Serbest
 9. Nazım Hesaplar

Kendimizi Sınayalım

Bu üniteyi anlayıp anlayamadığınızı ölçmek için aşağıdaki soruları, sınav oluyormuş gibi cevaplayınız. Doğru cevapları ünitenin sonunda bulacaksınız. Başarı durumunuza göre ünitenin tümüne ya da cevaplamadığınız sorulara ilişkin bölümleri yeniden çalışıp çalışmayacağınıza kendiniz karar verin. **UNUTMAYINIZ Kİ, SİZİ DEĞERLENDİRECEK KİŞİ, ŞU ANDA YİNE SİZSİNİZ.**

1. Mali olayların her bir bilanço unsurunda ve faaliyet sonuçlarını oluşturan unsurlarda yarattığı değişimlerin izlenmesine yarayan çizelgeye ne ad verilir?

- Bilanço
- Gelir Tablosu
- Hesap Planı
- Hesap
- Mali Tablo

2. Varlıklardaki artışlar için borçlandırılan ve borç kalanı veren hesaplara ne ad verilir?

- Aktif hesaplar
- Pasif hesaplar
- Nazım hesaplar
- Gelir hesapları
- Gider hesapları

3. Giderler gerçekleştikçe borçlandırılan ve dönem sonunda Kar veya Zarar Hesabının borç tarafına devredilerek kapatılan hesaplara ne denir?

- Gelir hesapları
- Gider hesapları
- Borç hesapları
- Öz sermaye hesapları
- Varlık hesapları

4. Bir hesabın borç ve alacak taraflarındaki tutar toplamaları birbirine eşit olduğunda, aşağıdakilerden hangisi gerçekleşir?

- Hesap borç kalanı verir.
- Hesap alacak kalanı verir.
- Hesap hem borç hem de alacak kalanı verir.
- Hesap açık verir.
- Hesap kalan vermez, kapalıdır.

5. Dönem sonunda hesap kalanlarından hangi tablo elde edilir?

- Bilanço
- Gelir Tablosu
- Kar-Zarar Tablosu
- Fon Akım Tablosu
- Hesap Tablosu

6. Bir dönemin gelirleri (hasılatı) ile giderleri arasındaki pozitif (+) fark neyi verir?

- Borçları
- Alacakları
- Dönem Karını
- Dönem Zararını
- Öz Sermayeyi

7. Aşağıdakilerden hangisi bilanço hesaplarının sınıflandırılmasında kullanılan bir ad **değildir**?

- Aktif hesaplar
- Pasif hesaplar
- Borç hesapları
- Gelir hesapları
- Öz Sermaye hesapları

8. Herhangi bir mali olayla ilgili ayrıntılı bilgilerin izlendiği hesaplara ne ad verilir?

- Ana hesap
- Yardımcı hesap
- Nazım hesap
- Asli hesap
- Düzenleyici hesap

9. Bir işletmede kullanılacak hesapların sistemli ve gruplandırılmış olarak yer aldığı listeye ne denir?

- Hesap
- Bilanço
- Gelir Tablosu
- Envanter
- Hesap Planı

10. Tekdüzen Hesap Planında "para ve bir hesap döneminde paraya çevrilmesi veya tüketilmesi beklenen değerler" hangi grupta düzenlenmiştir?

- Öz sermaye
- Duran Varlıklar
- Dönen Varlıklar
- Brüt Satış Karı
- Dönem Karı veya Zararı

TEKDÜZEN HESAP PLANI

1- DÖNEN VARLIKLAR

10- HAZIR DEĞERLER

- 100- KASA
- 101- ALINAN ÇEKLER
- 102- BANKALAR
- 103- VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ (-)
- 104-
- 105-
- 106-
- 107-
- 108- DİĞER HAZIR DEĞERLER
- 109-

11- MENKUL KIYMETLER

- 110- HİSSE SENETLERİ
- 111- ÖZEL KESİM TAHVİL, SENET VE BONOLARI
- 112- KAMU KESİMİ TAHVİL, SENET VE BONOLARI
- 113-
- 114-
- 115-
- 116-
- 117-
- 118- DİĞER MENKUL KIYMETLER
- 119- MENKUL KIYMETLER DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI (-)

12- TİCARİ ALACAKLAR

- 120- ALICILAR
- 121- ALACAK SENETLERİ
- 122- ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)
- 123-
- 124-
- 125-
- 126- VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR
- 127- DİĞER TİCARİ ALACAKLAR
- 128- ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR
- 129- ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR KARŞILIĞI (-)

13- DİĞER ALACAKLAR

- 130-
- 131- ORTAKLARDAN ALACAKLAR
- 132- İŞTİRAKLERDEN ALACAKLAR
- 133- BAĞLI ORTAKLIKLARDAN ALACAKLAR
- 134-
- 135- PERSONELDEN ALACAKLAR
- 136- DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR
- 137- DİĞER ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)

- 138- ŞÜPHELİ DİĞER ALACAKLAR
- 139- ŞÜPHELİ DİĞER ALACAKLAR KARŞILIĞI (-)
- 14-
- 15- STOKLAR
 - 150- İLK MADDE VE MALZEME
 - 151- YARI MAMULLER-ÜRETİM
 - 152- MAMULLER
 - 153- TİCARİ MALLAR
 - 154-
 - 155-
 - 156-
 - 157- DİĞER STOKLAR
 - 158- STOK DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI (-)
 - 159- VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI
- 16-
- 17- YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM MALİYETLERİ
- 18- GELECEK AYLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI
 - 180- GELECEK AYLARA AİT GİDERLER
 - 181- GELİR TAHAKKUKLARI
 - 182-
 - 183-
 - 184-
 - 185-
 - 186-
 - 187-
 - 188-
 - 189-
- 19- DİĞER DÖNEN VARLIKLAR
 - 190-
 - 191- İNDİRİLECEK KATMA DEĞER VERGİSİ
 - 192- DİĞER KATMA DEĞER VERGİSİ
 - 193- PEŞİN ÖDENEN VERGİLER VE FONLAR
 - 194-
 - 195-
 - 196- PERSONEL AVANSLARI
 - 197- SAYIM VE TESELLÜM NOKSANLARI
 - 198- DİĞER ÇEŞİTLİ DÖNEN VARLIKLAR
 - 199- DİĞER DÖNEN VARLIKLAR KARŞILIĞI (-)
- 2- DURAN VARLIKLAR
 - 20-
 - 21-
 - 22- TİCARİ ALACAKLAR
 - 220- ALICILAR
 - 221- ALACAK SENETLERİ

- 222- ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)
- 223-
- 224-
- 225-
- 226- VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR
- 227-
- 228-
- 229- ŞÜPHELİ ALACAKLAR KARŞILIĞI (-)
- 23- DİĞER ALACAKLAR
 - 230-
 - 231- ORTAKLARDAN ALACAKLAR
 - 232- İŞTİRAKLERDEN ALACAKLAR
 - 233- BAĞLI ORTAKLIKLARDAN ALACAKLAR
 - 234-
 - 235- PERSONELDEN ALACAKLAR
 - 236- DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR
 - 237- DİĞER ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)
 - 238-
 - 239- ŞÜPHELİ DİĞER ALACAKLAR KARŞILIĞI (-)
- 24- MALİ DURAN VARLIKLAR
 - 240- BAĞLI MENKUL KIYMETLER
 - 241- BAĞLI MENKUL KIYMETLER DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI (-)
 - 242- İŞTİRAKLER
 - 243- İŞTİRAKLERE SERMAYE TAAHHÜTLERİ (-)
 - 244- İŞTİRAKLER SERMAYE PAYLARI DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI (-)
 - 245- BAĞLI ORTAKLIKLAR
 - 246- BAĞLI ORTAKLIKLARA SERMAYE TAAHHÜTLERİ (-)
 - 247- BAĞLI ORTAKLIKLAR SERMAYE PAYLARI DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI (-)
 - 248- DİĞER MALİ DURAN VARLIKLAR
 - 249- DİĞER MALİ DURAN VARLIKLAR KARŞILIĞI (-)
- 25- MADDİ DURAN VARLIKLAR
 - 250- ARAZİ VE ARSALAR
 - 251- YERALTI VE YERÜSTÜ DÜZENLERİ
 - 252- BİNALAR
 - 253- TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR
 - 254- TAŞITLAR
 - 255- DEMİRBAŞLAR
 - 256- DİĞER MADDİ DURAN VARLIKLAR
 - 257- BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)
 - 258- YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR
 - 259- VERİLEN AVANSLAR
- 26- MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR
 - 260- HAKLAR
 - 261- ŞEREFİYE

- 262- KURULUŞ VE ÖRGÜTLENME GİDERLERİ
- 263- ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ
- 264- ÖZEL MALİYETLER
- 265-
- 266-
- 267- DİĞER MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR
- 268- BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)
- 269- VERİLEN AVANSLAR
- 27- ÖZEL TÜKENMEYE TABİ VARLIKLAR
 - 270-
 - 271- ARAMA GİDERLERİ
 - 272- HAZIRLIK VE GELİŞTİRME GİDERLERİ
 - 273-
 - 274-
 - 275-
 - 276-
 - 277- DİĞER ÖZEL TÜKENMEYE TABİ VARLIKLAR
 - 278- BİRİKMİŞ TÜKENME PAYLARI (-)
 - 279- VERİLEN AVANSLAR
- 28- GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI
 - 280- GELECEK YILLARA AİT GİDERLER
 - 281- GELİR TAHAKKUKLARI
 - 282-
 - 283-
 - 284-
 - 285-
 - 286-
 - 287-
 - 288-
 - 289-
- 29- DİĞER DURAN VARLIKLAR
 - 290-
 - 291- GELECEK YILLARDA İNDİRİLECEK KATMA DEĞER VERGİSİ
 - 292- DİĞER KATMA DEĞER VERGİSİ
 - 293- GELECEK YILLAR İHTİYACI STOKLAR
 - 294- ELDEN ÇIKARILACAK STOKLAR VE MADDİ DURAN VARLIKLAR
 - 295- PEŞİN ÖDENEN VERGİLER VE FONLAR
 - 296-
 - 297- DİĞER ÇEŞİTLİ DURAN VARLIKLAR
 - 298- STOK DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI (-)
 - 299- BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)
- 3- KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
 - 30- MALİ BORÇLAR
 - 300- BANKA KREDİLERİ
 - 301-
 - 302-

-
- 303- UZUN VADELİ KREDİLERİN ANAPARA TAKSİTLERİ VE FAİZLERİ
 - 304- TAHVİL ANAPARA BORÇ, TAKSİT VE FAİZLERİ
 - 305- ÇIKARILMIŞ BONOLAR VE SENETLER
 - 306- ÇIKARILMIŞ DİĞER MENKUL KIYMETLER
 - 307-
 - 308- MENKUL KIYMETLER İHRAÇ FARKI (-)
 - 309- DİĞER MALİ BORÇLAR
 - 31-
 - 32- TİCARİ BORÇLAR
 - 320- SATICILAR
 - 321- BORÇ SENETLERİ
 - 322- BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)
 - 323-
 - 324-
 - 325-
 - 326- ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR
 - 327-
 - 328-
 - 329- DİĞER TİCARİ BORÇLAR
 - 33- DİĞER BORÇLAR
 - 330-
 - 331- ORTAKLARA BORÇLAR
 - 332- İŞTİRAKLERE BORÇLAR
 - 333- BAĞLI ORTAKLIKLARA BORÇLAR
 - 334-
 - 335- PERSONELE BORÇLAR
 - 336- DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR
 - 337- DİĞER BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)
 - 338-
 - 339-
 - 34- ALINAN AVANSLAR
 - 340- ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI
 - 341-
 - 342-
 - 343-
 - 344-
 - 345-
 - 346-
 - 347-
 - 348-
 - 349- ALINAN DİĞER AVANSLAR
 - 35- YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM HAKEDİŞLERİ
 - 36- ÖDENECEK VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER
 - 360- ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR
 - 361- ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ

- 362-
- 363-
- 364-
- 365-
- 366-
- 367-
- 368- VADESİ GEÇMİŞ, ERTELENMİŞ VEYA TAKSİTLENDİRİLMİŞ VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER
- 369- ÖDENECEK DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER
- 37- BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI
 - 370- DÖNEM KÂRI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI
 - 371- DÖNEM KÂRININ PEŞİN ÖDENEN VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLERİ(-)
 - 372- KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI
 - 373- MALİYET GİDERLERİ KARŞILIĞI
 - 374-
 - 375-
 - 376-
 - 377-
 - 378-
 - 379- DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI
- 38- GELECEK AYLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI
 - 380- GELECEK AYLARA AİT GELİRLER
 - 381- GİDER TAHAKKUKLARI
 - 382-
 - 383-
 - 384-
 - 385-
 - 386-
 - 387-
 - 388-
 - 389-
- 39- DİĞER KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
 - 390-
 - 391- HESAPLANAN KDV
 - 392- DİĞER KDV
 - 393- MERKEZ VE ŞUBELER CARİ HESABI
 - 394-
 - 395-
 - 396-
 - 397-
 - 398- SAYIM VE TESELLÜM FAZLALARI
 - 399- DİĞER ÇEŞİTLİ YABANCI KAYNAKLAR
- 4- UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
 - 40- MALİ BORÇLAR

- 400- BANKA KREDİLERİ
- 401-
- 402-
- 403-
- 404-
- 405- ÇIKARILMIŞ TAHVİLLER
- 406-
- 407- ÇIKARILMIŞ DİĞER MENKUL KIYMETLER
- 408- MENKUL KIYMETLER İHRAÇ FARKI (-)
- 409- DİĞER MALİ BORÇLAR
- 41-
- 42- TİCARİ BORÇLAR
- 420- SATICILAR
- 421- BORÇ SENETLERİ
- 422- BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)
- 423-
- 424-
- 425-
- 426- ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR
- 427-
- 428-
- 429- DİĞER TİCARİ BORÇLAR
- 43- DİĞER BORÇLAR
- 430-
- 431- ORTAKLARA BORÇLAR
- 432- İŞTİRAKLERE BORÇLAR
- 433- BAĞLI ORTAKLIKLARA BORÇLAR
- 434-
- 435-
- 436- DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR
- 437- DİĞER BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)
- 438- KAMUYA OLAN ERTELENMİŞ VEYA TAKSİTLENDİRİLMİŞ
BORÇLAR
- 439-
- 44- ALINAN AVANSLAR
- 440- ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI
- 441-
- 442-
- 443-
- 444-
- 445-
- 446-
- 447-
- 448-
- 449- ALINAN DİĞER AVANSLAR

- 45-
- 46-
- 47- BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI
 - 470-
 - 471-
 - 472- KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI
 - 473-
 - 474-
 - 475-
 - 476-
 - 477-
 - 478-
 - 479- DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI
- 48- GELECEK YILLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI
 - 480- GELECEK YILLARA AİT GELİRLER
 - 481- GİDER TAHAKKUKLARI
 - 482-
 - 483-
 - 484-
 - 485-
 - 486-
 - 487-
 - 488-
 - 489-
- 49- DİĞER UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
 - 490-
 - 491-
 - 492- GELECEK YILLARA ERTELENEN VEYA TERKİN EDİLEN KATMA DEĞER VERGİSİ
 - 493- TESİSE KATILMA PAYLARI
 - 494-
 - 495-
 - 496-
 - 497-
 - 498-
 - 499- DİĞER ÇEŞİTLİ UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
- 5. ÖZ KAYNAKLAR
 - 50- ÖDENMİŞ SERMAYE
 - 500- SERMAYE
 - 501- ÖDENMEMİŞ SERMAYE (-)
 - 51-
 - 52- SERMAYE YEDEKLERİ
 - 520- HİSSE SENETLERİ İHRAÇ PRİMLERİ
 - 521- HİSSE SENEDİ İPTAL KÂRLARI

- 522- M.D.V. YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞLARI
- 523- İŞTİRAKLER YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞLARI
- 524-
- 525-
- 526-
- 527-
- 528-
- 529- DİĞER SERMAYE YEDEKLERİ
- 53-
- 54- KÂR YEDEKLERİ
 - 540- YASAL YEDEKLER
 - 541- STATÜ YEDEKLERİ
 - 542- OLAĞANÜSTÜ YEDEKLER
 - 543-
 - 544-
 - 545-
 - 546-
 - 547-
 - 548- DİĞER KÂR YEDEKLERİ
 - 549- ÖZEL FONLAR
- 55-
- 56-
- 57- GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI
 - 570- GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI
- 58- GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI (-)
 - 580- GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI (-)
- 59- DÖNEM NET KÂRI (ZARARI)
 - 590- DÖNEM NET KÂRI
 - 591- DÖNEM NET ZARARI (-)
- 6- GELİR TABLOSU HESAPLARI
 - 60- BRÜT SATIŞLAR
 - 600- YURTİÇİ SATIŞLAR
 - 601- YURTDIŞI SATIŞLAR
 - 602- DİĞER GELİRLER
 - 61- SATIŞ İNDİRİMLERİ(-)
 - 610- SATIŞTAN İADELER (-)
 - 611- SATIŞ İSKONTOLARI (-)
 - 612- DİĞER İNDİRİMLER (-)
 - 613-
 - 614-
 - 615-
 - 616-
 - 617-

- 618-
- 619-
- 62- SATIŞLARIN MALİYETİ (-)
 - 620- SATILAN MAMULLER MALİYETİ (-)
 - 621- SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ (-)
 - 622- SATILAN HİZMET MALİYETİ (-)
 - 623- DİĞER SATIŞLARIN MALİYETİ (-)
 - 624-
 - 625-
 - 626-
 - 627-
 - 628-
 - 629-
- 63- FAALİYET GİDERLERİ (-)
 - 630- ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ (-)
 - 631- PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ (-)
 - 632- GENEL YÖNETİM GİDERLERİ (-)
 - 633-
 - 634-
 - 635-
 - 636-
 - 637-
 - 638-
 - 639-
- 64- DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR
 - 640- İŞTİRAKLERDEN TEMETTÜ GELİRLERİ
 - 641- BAĞLI ORTAKLIKLARDAN TEMETTÜ GELİRLERİ
 - 642- FAİZ GELİRLERİ
 - 643- KOMİSYON GELİRLERİ
 - 644- KONUSU KALMAYAN KARŞILIKLAR
 - 645- MENKUL KIYMET SATIŞ KÂRLARI
 - 646- KAMBIYO KÂRLARI
 - 647- REESKONT FAİZ GELİRLERİ
 - 648-
 - 649- DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR
- 65- DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)
 - 650-
 - 651-
 - 652- REESKONT FAİZ GİDERLERİ (-)
 - 653- KOMİSYON GİDERLERİ (-)
 - 654- KARŞILIK GİDERLERİ (-)
 - 655- MENKUL KIYMET SATIŞ ZARARLARI (-)
 - 656- KAMBIYO ZARARLARI (-)
 - 657- REESKONT FAİZ GİDERLERİ (-)
 - 658-
 - 659- DİĞER OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)

- 66- FİNANSMAN GİDERLERİ (-)
 - 660- KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ (-)
 - 661- UZUN VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ (-)
- 67- OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR
 - 670-
 - 671- ÖNCEKİ DÖNEM GELİR VE KÂRLARI
 - 672-
 - 673-
 - 674-
 - 675-
 - 676-
 - 677-
 - 678-
 - 679- DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR
- 68- OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)
 - 680- ÇALIŞMAYAN KISIM GİDER VE ZARARLARI (-)
 - 681- ÖNCEKİ DÖNEM GİDER VE ZARARLARI (-)
 - 682-
 - 683-
 - 684-
 - 685-
 - 686-
 - 687-
 - 688-
 - 689- DİĞER OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)
- 69- DÖNEM NET KÂRI VEYA ZARARI
 - 690- DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI
 - 691- DÖNEM KÂRI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI (-)
 - 692- DÖNEM NET KÂRI VEYA ZARARI
- 7- MALİYET HESAPLARI (7/A SEÇENEĞİ)
 - 70- MALİYET MUHASEBESİ BAĞLANTI HESAPLARI
 - 700- MALİYET MUHASEBESİ BAĞLANTI HESABI
 - 701- MALİYET MUHASEBESİ YANSITMA HESABI
 - 71- DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ
 - 710- DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ
 - 711- DİREKT İLK MADDE VE MALZEME YANSITMA HESABI
 - 712- DİREKT İLK MADDE VE MALZEME FİYAT FARKI
 - 713- DİREKT İLK MADDE VE MALZEME MİKTAR FARKI
 - 72- DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ
 - 720- DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ
 - 721- DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ YANSITMA HESABI
 - 722- DİREKT İŞÇİLİK ÜCRET FARKLARI
 - 723- DİREKT İŞÇİLİK SÜRE (ZAMAN) FARKLARI

- 73- GENEL ÜRETİM GİDERLERİ
 - 730- GENEL ÜRETİM GİDERLERİ
 - 731- GENEL ÜRETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI
 - 732- GENEL ÜRETİM GİDERLERİ BÜTÇE FARKLARI
 - 733- GENEL ÜRETİM GİDERLERİ VERİMLİLİK FARKLARI
 - 734- GENEL ÜRETİM GİDERLERİ KAPASİTE FARKLARI
- 74- HİZMET ÜRETİM MALİYETİ
 - 740- HİZMET ÜRETİM MALİYETİ
 - 741- HİZMET ÜRETİM MALİYETİ YANSITMA HESABI
 - 742- HİZMET ÜRETİM MALİYETİ FARK HESAPLARI
- 75- ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ
 - 750- ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ
 - 751- ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ YANSITMA HESABI
 - 752- ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDER FARKLARI
- 76- PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ
 - 760- PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ
 - 761- PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ YANSITMA HESABI
 - 762- PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ FARK HESABI
- 77- GENEL YÖNETİM GİDERLERİ
 - 770- GENEL YÖNETİM GİDERLERİ
 - 771- GENEL YÖNETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI
 - 772- GENEL YÖNETİM GİDER FARKLARI HESABI
- 78- FİNANSMAN GİDERLERİ
 - 780- FİNANSMAN GİDERLERİ
 - 781- FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HESABI
 - 782- FİNANSMAN GİDERLERİ FARK HESABI
- 79- GİDER ÇEŞİTLERİ (7/B SEÇENEĞİ)
 - 790- İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ
 - 791- İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİ
 - 792- MEMUR ÜCRET VE GİDERLERİ
 - 793- DIŞARIDAN SAĞLANAN FAYDA VE HİZMETLER
 - 794- ÇEŞİTLİ GİDERLER
 - 795- VERGİ, RESİM VE HARÇLAR
 - 796- AMORTİSMANLAR VE TÜKENME PAYLARI
 - 797- FİNANSMAN GİDERLERİ
 - 798- GİDER ÇEŞİTLERİ YANSITMA HESABI
 - 799- ÜRETİM MALİYET HESABI
- 8- (SERBEST)
- 9- NAZİM HESAPLAR
- 0- (SERBEST)